227. വിശ്വാസത്തിൽ വളരാൻ അജപാലകരായ നമ്മൾ കുടുംബങ്ങളെ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കണം. കൂടെക്കൂടെ കുമ്പസാരിക്കാനുള്ള പ്രോത്സാഹനം, ആധ്യാത്മിക മാർഗനിർദ്ദേശം, സന്ദർഭാനുസൃതമായ ധ്യാനങ്ങൾ എന്നിവ ഉണ്ടായിരിക്കുക എന്നാണ് ഇതിന്റെ അർത്ഥം. ദിവസം തോറുമുള്ള കുടുംബപ്രാർത്ഥനയെ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുകയെന്നും ഇതുകൊണ്ട് അർത്ഥമാക്കുന്നുണ്ട്. കാരണം, 'ഒന്നിച്ചു പ്രാർത്ഥിക്കുന്ന കുടുംബം ഒന്നിച്ചു നില്ക്കും.' നമ്മുടെ ജനങ്ങളുടെ വീടുകൾ നാം സന്ദർശിക്കുമ്പോൾ കുടുംബത്തിലെ എല്ലാ അംഗങ്ങളെയും ഒരുമിച്ചു കൂട്ടണം. ഓരോരുത്തരും മറ്റുള്ളവർക്കുവേണ്ടി പ്രാർത്ഥിക്കണം. കുടുംബത്തെ കർത്താവിന്റെ കരങ്ങളിൽ സമർപ്പിച്ചുകൊണ്ട് അങ്ങനെ ചെയ്യണം. ദമ്പതികളിൽ ഓരോ വ്യക്തിയും ഒറ്റയ്ക്ക് ദൈവത്തോടു പ്രാർത്ഥിക്കാൻ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതും സഹായകമാണ്. കാരണം ഓരോ വ്യക്തിക്കും വഹിക്കാൻ രഹസ്യകുരിശുകളുണ്ട്. എന്തുകൊണ്ട്, ദൈവത്തോട് നമ്മുടെ കഷ്ടതകൾ പറയുകയും സൗഖ്യം നല്കാൻ പ്രാർത്ഥിക്കുകയും വിശ്വസ്തതയിൽ നിലനില്ക്കാനുള്ള സഹായത്തിനുവേണ്ടി യാചിക്കുകയും ചെയ്തുകൂടാ? സിനഡുപിതാക്കന്മാർ ഇങ്ങനെ നിരീക്ഷിച്ചു: 'ദൈവവചനം കുടുംബത്തിന് ജീവന്റെയും ആധ്യാത്മികതയുടെയും ഉറവിടമാണ്. ആളുകൾ ആന്തരികമായി ഗാർഹികസഭയുടെ അംഗങ്ങളാകാൻ കുടുംബങ്ങൾക്കുവേണ്ടിയുള്ള അജപാലനപ്രവർത്തനം ജനങ്ങളെ അനുവദിക്കണം. സഭയുടെ പ്രാർത്ഥനാപൂർവകമായ വേദഗ്രന്ഥവായനയിലൂടെ അങ്ങനെ ചെയ്യണം. ദൈവവചനം ഒരു വ്യക്തിയുടെ സ്വകാര്യജീവിതത്തിലെ സദ്വാർത്ത മാത്രമല്ല വിവാഹിതരായ ദമ്പതികളും കുടുംബങ്ങളും നേരിടുന്ന വെല്ലുവിളികളെ തിരിച്ചറിയാൻ സഹായിക്കുന്ന മാനദണ്ഡവും പ്രകാശവുമാണ്.'[252]

228. ചില സംഭവങ്ങളിൽ ദമ്പതികളിൽ ഒരാൾ മാമ്മോദീസ സ്വീകരിച്ചിട്ടില്ല. അല്ലെങ്കിൽ വിശ്വാസമനുസരിച്ചു ജീവിക്കാൻ ഇഷ്ടപ്പെടുന്നില്ല. ഇത് മറ്റേ വ്യക്തിക്ക് ക്രിസ്തീയജീവിതത്തിൽ ജീവിക്കാനും വളരാനും പ്രയാസം ഉളവാക്കിയേക്കും. എന്നാലും ഇവിടെയും ചില പൊതുമൂല്യങ്ങൾ കണ്ടെത്താനും അവ പങ്കുവയ്ക്കാനും ആസ്വദിക്കാനും കഴിയും. എങ്ങനെയായാലും വിശ്വാസിയല്ലാത്ത ജീവിതപങ്കാളിയോട് സ്നേഹം കാണിക്കുകയും വേദനകളിൽ അയാളെ ആശ്വസിപ്പിക്കുകയും ജീവിതം ഒന്നിച്ചു പങ്കുവയ്ക്കുകയും ചെയ്യുകയെന്നത് വിശുദ്ധീകരണത്തിന്റെ ഒരു പാതയാണ്. സ്നേഹം എപ്പോഴും ദൈവത്തിന്റെ ദാനമാണ്. അത് എവിടെയെല്ലാം പ്രവഹിപ്പിക്കപ്പെടുന്നുവോ അവിടെയെല്ലാം അതിന്റെ രൂപാന്തരീകരണപരമായ സാന്നിധ്യം അനുഭവവേദ്യമാകും. മിക്കപ്പോഴും നിഗൂഢമാർഗങ്ങളിലൂടെയായിരിക്കും അങ്ങനെ ചെയ്യുന്നത്. 'അവിശ്വാസിയായ ഭർത്താവ് ഭാര്യമുഖേനയും അവിശ്വാസിനിയായ ഭാര്യ ഭർത്താവുമുഖേനയും വിശുദ്ധീകരിക്കപ്പെടുന്നു' (1 കോറി 7:14).

229. ഇടവകകൾക്കും പ്രസ്ഥാനങ്ങൾക്കും സ്കൂളുകൾക്കും മറ്റു സഭാസ്ഥാപനങ്ങൾക്കും വിവിധരീതികളിൽ കുടുംബങ്ങളെ പിന്താങ്ങുവാനും അവയുടെ വളർച്ചയിൽ സഹായിക്കാനും സാധിക്കും. താഴെപ്പറയുന്നയെല്ലാം അതിൽ ഉൾപ്പെടുന്നു: അയൽപക്കങ്ങളിൽ ജീവിക്കുന്ന ദമ്പതികളുടെ സമ്മേളനം, ദമ്പതികൾക്കു വേണ്ടിയുള്ള ലഘുധ്യാനങ്ങൾ, കുടുംബങ്ങൾ നേരിടുന്ന വസ്തുനിഷ്ഠമായ പ്രശ്നങ്ങളെക്കുറിച്ചു വിദഗ്ധർ നടത്തുന്ന പ്രഭാഷണങ്ങൾ, വിവാഹസംബന്ധമായ കൗൺസിലിങ്ങ്, ദമ്പതികൾ അവരുടെ പ്രയാസങ്ങളും ആഗ്രഹങ്ങളും ചർച്ച ചെയ്യാൻ സഹായിക്കുന്ന കുടുംബപ്രേഷിതർ, മദ്യാസക്തി, അവിശ്വസ്തത, കുടുംബങ്ങളിലെ അക്രമങ്ങൾ എന്നിങ്ങനെയുള്ള കുടുംബപ്രശ്നങ്ങൾ കൈകാര്യം ചെയ്യുന്ന സാമൂഹിക സേവനങ്ങൾ, ആധ്യാത്മിക വളർച്ചയ്ക്കുള്ള കർമ്മപരിപാടികൾ, പ്രശ്നക്കാരായ കുട്ടികളുള്ള മാതാപിതാക്കൾക്കു വേണ്ടിയുള്ള വർക്ക്ഷോപ്പുകൾ. കുടുംബങ്ങളുടെ ആവശ്യങ്ങളെ സഹായപൂർവകമായും സംവേദനപരമായും കൈകാര്യം ചെയ്യാൻ ഇടവകയുടെ കാര്യാലയം തയ്യാറായിരിക്കണം. അത്യാവശ്യമുള്ളപ്പോൾ സഹായിക്കാൻ കഴിവുള്ളവർക്ക് നിർദേശം നല്കാനും കഴിയണം. വിവാഹിതരായ ദമ്പതികളുടെ ഗ്രൂപ്പുകൾ നല്കുന്ന സംഭാവനയുമുണ്ട്. സേവനം, പ്രാർത്ഥന, പരിശീലനം പരസ്പരസഹായം എന്നിവയോടുള്ള തങ്ങളുടെ സമർപ്പണത്തിന്റെ ഭാഗമായി അവർ സഹായം നല്കുന്നു. ഉദാരതയുള്ളവരായിരിക്കാനും മറ്റു കുടുംബങ്ങളെ സഹായിക്കാനും വിശ്വാസം പങ്കുവയ്ക്കാനും അത്തരം ഗ്രൂപ്പുകൾ ദമ്പതികളെ സഹായിക്കുന്നു. അതേസമയം അവർ വിവാഹങ്ങളെ ശക്തിപ്പെടുത്തുകയും അവയെ വളരാൻ സഹായിക്കുകയും ചെയ്യും.

230. അനേകം ദമ്പതികൾ ഒരിക്കൽ വിവാഹം കഴിഞ്ഞാൽ ക്രൈസ്തവസമൂഹത്തിൽ നിന്ന് പുറത്തുപോകുന്നു. എന്നാൽ അവർ തിരിച്ചുവരുമ്പോൾ ക്രൈസ്തവ വിവാഹമെന്ന മനോഹരമായ ആദർശത്തെക്കുറിച്ച് അനുസ്മരിപ്പിക്കാനും നമ്മുടെ ഇടവകകൾക്കു അവർക്കു നല്കാൻ കഴിയുന്ന പിന്തുണയെപ്പറ്റി ഓർമ്മിപ്പിക്കാനും ലഭിക്കുന്ന അവസരങ്ങൾ നാം ഉപയോഗപ്പെടുത്തുന്നില്ല. ഉദാഹരണമായി താഴെപ്പറയുന്ന സന്ദർഭങ്ങൾ ഞാൻ ഓർമ്മിക്കുന്നു: അവരുടെ കുട്ടികളുടെ മാമ്മോദീസയും ആദ്യകുർബാനസ്വീകരണവും അല്ലെങ്കിൽ അവരുടെ ബന്ധുക്കളുടെയോ സുഹൃത്തുക്കളുടെയോ മൃതസംസ്കാരചടങ്ങുകൾ അല്ലെങ്കിൽ വിവാഹാഘോഷങ്ങൾ. വിവാഹിതരായ മിക്ക ദമ്പതികളും ഈ സന്ദർഭങ്ങളിൽ വീണ്ടും പ്രത്യക്ഷപ്പെടും. ഇതിൽ നിന്നു നാം കൂടുതൽ വലിയ നേട്ടമുണ്ടാക്കണം. കൂടുതൽ അടുപ്പം വളർത്താനുള്ള മറ്റൊരു വഴി വീടുവെഞ്ചരിപ്പോ അയൽപ്രദേശങ്ങളിലുള്ള വീടുകളിലേക്ക് കന്യകാമറിയത്തിന്റെ തീർത്ഥാടനസ്വരൂപംകൊണ്ടു ചെല്ലലുമൊക്കെയാണ്. കുടുംബത്തിന്റെ അവസ്ഥയെ

ക്കുറിച്ച് അജപാലനപരമായി സംഭാഷണം നടത്താൻ ഇത് അവസരം നല്കും. അയൽപക്കത്തുള്ള യുവദമ്പതികളെ സന്ദർശിച്ചുകൊണ്ടും വിവാഹത്തിന്റെ ആദ്യവർഷങ്ങളിൽ അവർക്ക് മാർഗനിർദേശം നല്കിക്കൊണ്ടും സഹായിക്കാൻ പ്രായമുള്ള വിവാഹിതരായ ദമ്പതികളോട് ആവശ്യപ്പെടുന്നതും ഉപകാരപ്രദമാണ്. ഇന്നത്തെ ജീവിതത്തിന്റെ തിരക്കുമൂലം മിക്ക ദമ്പതികൾക്കും കൂടെക്കൂടെയുള്ള സമ്മേളനങ്ങളിൽ സംബന്ധിക്കാൻ കഴിയുന്നില്ല. എന്നാലും ചെറിയ ഗ്രൂപ്പുകളിലേക്കും അജപാലനപരമായിട്ടുള്ള നമ്മുടെ എത്തിച്ചേരൽ കുറയ്ക്കാൻ പാടില്ല. ഇക്കാലത്ത് കുടുംബങ്ങൾക്കുവേണ്ടിയുള്ള അജപാലന ശുശ്രൂഷ മൗലികമായി പ്രേഷിതത്ത്വപരമായിരിക്കണം. ജനങ്ങൾ എവിടെയാണോ അങ്ങോട്ടു പോയിക്കൊണ്ട് അങ്ങനെ ചെയ്യണം. നമുക്ക് ഇനിമേലിൽ കോഴ്സുകൾ ചവച്ചരച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഫാക്ടറികളായിരിക്കാൻ സാധ്യമല്ല. അത്തരം കോഴ്സുകളിൽ മിക്കപ്പോഴും വളരെ കുറച്ച് ആളുകളേ പങ്കെടുക്കുന്നുള്ളൂ.

വിഷമസന്ധികളിലും ആകുലതകളിലും പ്രയാസങ്ങളിലും വെളിച്ചം

231. ആരുടെ സ്നേഹം നല്ല വീഞ്ഞുപോലെ തനിമയിലെത്തിച്ചേർന്നിട്ടുണ്ടോ അവരെപ്പറ്റിയും ഒരു വാക്കു പറയേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. നല്ല വീഞ്ഞ് കാലക്രമത്തിൽ 'ശ്വസിക്കാൻ' തുടങ്ങുന്നു. അതുപോലെ വിശ്വസ്തതയുടെ അനുദിനാനുഭവം വിവാഹജീവിതത്തിനും സമ്പന്നതയും 'ശരീരവും' നല്കുന്നു. ക്ഷമയും കാത്തിരിപ്പും വിശ്വസ്ഥതയുടെ ഭാഗങ്ങളാണ്. വർഷങ്ങൾ കഴിയുന്തോറും സന്തോഷങ്ങളും ത്യാഗങ്ങളും ഫലം പുറപ്പെടുത്തുന്നു. ദമ്പതികൾ തങ്ങളുടെ മക്കളുടെ മക്കളെ കണ്ട് സന്തോഷിക്കുന്നു. ആരംഭം മുതൽ സന്നിഹിതമായിരിക്കുന്ന സ്നേഹം ദിവസങ്ങൾതോറും വർഷങ്ങൾതോറും ദമ്പതികൾ പുതുതായി കണ്ടെത്തുമ്പോൾ കൂടുതൽ ബോധപൂർവകവും സുസ്ഥിരവും പക്വവുമായിത്തീരുന്നു. കുരിശിന്റെ വിശുദ്ധ യോഹന്നാൻ നമ്മോടു പറയുന്നതുപോലെ 'പഴയ സ്നേഹിതർ പരീക്ഷിക്കപ്പെട്ടവരും യഥാർത്ഥ സുഹൃത്തുക്കളുമാണ്.' അവർ ബാഹ്യമായി ശക്തമായ വികാരങ്ങൾകൊണ്ടും പ്രചോദനങ്ങൾകൊണ്ടും കത്തിജ്വലിക്കുന്നവരല്ല. എന്നാൽ ഇപ്പോൾ അവർ സ്നേഹമാകുന്ന വീഞ്ഞിന്റെ മാധുര്യം ആസ്വദിക്കുന്നു. ആ സ്നേഹം നന്നായി വളർച്ച നേടിയതും അവരുടെ ഹൃദയങ്ങളുടെ അഗാധതയിൽ സംഭരിക്കപ്പെട്ടതുമാണ്.'[253] അത്തരം ദമ്പതികൾ വിഷമസന്ധികളിൽ നിന്നും ക്ലേശങ്ങളിൽ നിന്നും വെല്ലുവിളികളിൽ നിന്നും ഓടിപ്പോകാതെ - പ്രശ്നങ്ങളെ ഒളിച്ചുവയ്ക്കാതെ, വിജയപൂർവം വിഷമസന്ധികളെയും ക്ലേശങ്ങളെയും തരണം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്.

വിഷമസന്ധികൾ ഉയർത്തുന്ന വെല്ലുവിളികൾ

232. ഓരോ കുടുംബവും എല്ലാത്തരം വിഷമസന്ധികളാലും മുദ്രിതമാണ്. എന്നാലും അവ കുടുംബത്തിന്റെ നാടകീയ സൗന്ദര്യത്തിന്റെ ഭാഗവുമാണ്. വിഷമസന്ധിയെ കീഴടക്കാനുള്ള പരിശ്രമം ബന്ധത്തെ ദുർബലപ്പെടുത്തില്ലെന്ന് മനസ്സിലാക്കാൻ ദമ്പതികളെ സഹായിക്കണം. ദുർബലപ്പെടുത്തുന്നതിനു പകരം അവരുടെ ഐക്യമായ വീഞ്ഞിനെ മെച്ചപ്പെടുത്താനും സുസ്ഥിരമാക്കാനും പക്വതയിലെത്തിക്കാനും വിഷമസന്ധിക്കു കഴിയും. ഒന്നിച്ചുള്ള ജീവിതം അവരുടെ സംതൃപ്തിയെ കുറയ്ക്കരുത്, പിന്നെയോ വർധിപ്പിക്കണം. ജീവിതപാതയിലെ ഓരോ അടിയും സന്തോഷിക്കാനുള്ള പുതിയ വഴികൾ കണ്ടെത്താൻ ദമ്പതികളെ സഹായിക്കാൻ കഴിവുള്ളതാണ്. ഓരോ വിഷമസന്ധിയും കൂടുതലായി ഒന്നിക്കുന്നതിൽ വളരാനോ അല്ലെങ്കിൽ വിവാഹിതരാവുകയെന്നതിന്റെ അർത്ഥത്തെപ്പറ്റി കൂടുതൽ പഠിക്കാനോ ഉള്ള പരിശീലനമായിത്തീരുന്നു. ദമ്പതികൾ അനിവാര്യമായ ഒരു അധോഗമനത്തിനോ സഹനീയമായ ഇടത്തരാവസ്ഥയ്ക്കോ കീഴടങ്ങേണ്ടതില്ല. നേരെ മറിച്ച്, വിവാഹം തടസ്സങ്ങളെ കീഴടക്കേണ്ടി വരുന്ന ഒരു വെല്ലുവിളിയായി കാണപ്പെടുമ്പോൾ ഓരോ വിഷമസന്ധിയും അവരുടെ ബന്ധമാകുന്ന വീഞ്ഞ് മൂക്കാനും മെച്ചപ്പെടാനും അനുവദിക്കാനുള്ള ഒരു അവസരമായിത്തീരുന്നു. വിഷമസന്ധികളെ നേരിടുന്നതിലും വെല്ലുവിളികളെ കണ്ടുമുട്ടുന്നതിലും അവയെ കുടുംബജീവിതത്തിന്റെ ഭാഗമായി അംഗീകരിക്കുന്നതിലും ദമ്പതികൾ സ്വീകരിക്കുന്ന സഹായം അവർക്കു നേട്ടമായി മാറുന്നു. അനുഭവജ്ഞാനമുള്ളവരും പരിശീലനം ലഭിച്ചവരുമായ ദമ്പതിമാർ മാർഗനിർദേശം നല്കാൻ സന്നദ്ധരായിരിക്കണം. ദമ്പതികൾ വിഷമസന്ധികൾമൂലം തളരാതിരിക്കാൻ അല്ലെങ്കിൽ ധൃതിപിടിച്ച് തീരുമാനങ്ങളെടുക്കുന്നതിന് പ്രലോഭിപ്പിക്കപ്പെടാതിരിക്കാൻ വേണ്ടിയാണത്. ഓരോ വിഷമസന്ധിക്കും നമ്മെ പഠിപ്പിക്കാൻ ഒരു പാഠമുണ്ട്. ഹൃദയത്തിന്റെ ചെവികൊണ്ട് അതു ശ്രദ്ധിച്ചു കേൾക്കേണ്ടതെങ്ങനെയെന്ന് നമ്മൾ പഠിക്കണം.

233. വിഷമസന്ധിയെ നേരിടുമ്പോൾ നാം ആദ്യം സ്വരക്ഷയ്ക്കായി പ്രതികരിക്കാനുള്ള പ്രവണത കാണിക്കും. കാരണം, നമ്മുടെ നിയന്ത്രണം നഷ്ടപ്പെടുകയാണെന്നു നമുക്കു തോന്നുന്നു. അല്ലെങ്കിൽ തെറ്റുപറ്റിയെന്നു തോന്നുകയും അതു നമ്മെ അസ്വസ്ഥരാക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. നമ്മൾ പ്രശ്നത്തെ നിഷേധിക്കാനോ മറച്ചുവയ്ക്കാനോ നിസ്സാരമായി കരുതാനോ ശ്രമിക്കുന്നു. അത് അകന്നുപോകുമെന്ന് പ്രതീക്ഷിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. പക്ഷേ ഇത് സഹായകമാകുകയില്ല. അത് കാര്യങ്ങളെ കൂടുതൽ മോശമാക്കുകയേ ഉള്ളൂ. ഊർജ്ജത്തെ നഷ്ടപ്പെടുത്തുകയും പരിഹാരമുണ്ടാകാൻ താമസിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ദമ്പതികൾ അകന്നു നിന്നു വളരുന്നു.

ആശയവിനിമയം ചെയ്യാനുള്ള അവരുടെ കഴിവ് നഷ്ടപ്പെടുന്നു. പ്രശ്നങ്ങൾ കൈകാര്യം ചെയ്യപ്പെട്ടില്ലെങ്കിൽ ആശയ വിനിമയമാണ് ആദ്യം പോകുന്നത്. 'ഞാൻ സ്നേഹിക്കുന്ന വ്യക്തി' ക്രമേണ 'എന്റെ ജീവിത സഖി' ആയിത്തീരും. പിന്നീട് 'എന്റെ മക്കളുടെ അപ്പൻ, അല്ലെങ്കിൽ അമ്മ' ആയിത്തീരും. അവസാനം ഒരു അപരിചിതൻ അല്ലെങ്കിൽ അപരിചിത ആയിത്തീരും.

234. വിഷമസന്ധികളെ ഒന്നിച്ചു നേരിടണം. ഇതു പ്രയാസമുള്ള കാര്യമാണ്. കാരണം, തങ്ങൾക്ക് പറയണമെന്ന് തോന്നുന്നത് എന്താണെന്ന് പറയാതിരിക്കാൻ ചില ആളുകൾ മടികാണിക്കും. ദാഹിക്കുന്ന നിശ്ശബ്ദതയിലേക്ക് അവർ പിന്മാറുന്നു. ഇങ്ങനെയുള്ള സന്ദർഭങ്ങളിൽ ഹൃദയങ്ങൾ തമ്മിൽ സംസാരിക്കാനുള്ള അവസരങ്ങൾ സൃഷ്ടിക്കുകയെന്നത് കൂടുതൽ പ്രധാനപ്പെട്ട കാര്യമായിത്തീരുന്നു. ദമ്പതികൾ ഇങ്ങനെ ചെയ്യാൻ പഠിച്ചില്ലെങ്കിൽ അവർക്ക് അതു കൂടുതൽ കൂടുതൽ പ്രയാസമുള്ള കാര്യമായിത്തീരും. ആശയവിനിമയം സമാധാനത്തിന്റെ നിമിഷങ്ങളിൽ പഠിക്കുന്നതും പ്രയാസത്തിന്റെ നിമിഷങ്ങളിൽ പ്രയോഗിക്കേണ്ടതുമായ കലയാണ്. ദമ്പതികൾ അവരുടെ അത്യഗാധമായ ചിന്തകളെയും വികാരങ്ങളെയും കണ്ടെത്താനും അവയെ പ്രകാശിപ്പിക്കാനും സഹായിക്കപ്പെടണം. പ്രസവം പോലെ വേദനാജനകമായ ഒരു പ്രക്രിയയാണിത്. അത് പുതിയൊരു നിധിപ്രദാനം ചെയ്യും. സിനഡിനു മുമ്പുണ്ടായ ആലോചനയ്ക്ക് നല്കപ്പെട്ട മറുപടികൾ ഒരു കാര്യം വ്യക്തമാക്കി. മിക്കവരും പ്രയാസകരമോ നിർണായകരമോ ആയ സാഹചര്യങ്ങളിൽ അജപാലന സഹായം തേടുന്നില്ലെന്നതാണ് ആ കാര്യം. അജപാലനസഹായം സഹതാപമുള്ളതോ യാഥാർത്ഥ്യബോധമുള്ളതോ വ്യക്തികളുടെ കാര്യങ്ങളിൽ താത്പര്യമുള്ളതോ ആയി അവർ കാണുന്നില്ലെന്നതാണ് അതിന്റെ കാരണം. വിവാഹസംബന്ധമായ വിഷമസന്ധികളെ അതിന്റെ മുറിപ്പെടുത്തലിന്റെ ഭാരത്തോടും ആകുലതയോടും കൂടുതൽ സംവേദകത്വമുള്ളവരായി സമീപിക്കാൻ ഈ വസ്തുത നമ്മെ പ്രചോദിപ്പിക്കണം.

235. ചില വിഷമസന്ധികൾ മിക്കവിവാഹത്തെ സംബന്ധിച്ചും ഉണ്ടാകുന്നവയാണ്. പുതുതായി വിവാഹം ചെയ്ത ദമ്പതികൾ അവരുടെ വ്യത്യാസങ്ങളെ എങ്ങനെ സ്വീകരിക്കാമെന്നും അവരുടെ മാതാപിതാക്കളുമായുള്ള ഇടപെടലുകൾ എങ്ങനെ കുറയ്ക്കാമെന്നും പഠിക്കണം. ശിശുവിന്റെ വരവ് പുതിയ വൈകാരിക വെല്ലുവിളികളെ ഉണർത്തുന്നു. കൊച്ചുകുട്ടികളെ വളർത്തുന്നതിന് ജീവിതശൈലിയുടെ മാറ്റം അത്യന്താപേക്ഷിതമാണ്. കൗമാരപ്രായത്തിന്റെ വരവ് മാനസിക സംഘർഷവും മനോഭംഗവും മാതാപിതാക്കൾ തമ്മിലുള്ള സംഘർഷംപോലും ഉളവാക്കുന്നു. അവരുടെ ബന്ധത്തിനു പുനർനിർവചനം നല്കാൻ 'ശൂന്യമായ കൂട്' കടപ്പെടുത്തുന്നു. അതേ സമയം വാർധക്യത്തിലെത്തുന്ന മാതാപിതാക്കളെ ശുശ്രൂ

ഷിക്കുകയെന്ന ആവശ്യം അവരെപ്പറ്റി പ്രയാസമുള്ള തീരുമാനങ്ങളെടുക്കാൻ പ്രേരിപ്പിക്കുന്നു. ഇവയെല്ലാം ത്യാഗം ആവശ്യപ്പെടുന്ന സാഹചര്യങ്ങളാണ്. ഇവ ഭയവും കുറ്റബോധവും തകർച്ചയും തളർച്ചയും ഉത്പാദിപ്പിക്കും. ഇവയെല്ലാം വിവാഹത്തിൻമേൽ പ്രത്യാഘാതങ്ങൾ സൃഷ്ടിക്കുകയും ചെയ്യും.

236. ഇനി ദമ്പതികളുടെ ജീവിതത്തെ ബാധിക്കുന്ന വ്യക്തിപരമായ വിഷമസന്ധികളുണ്ട്. സാമ്പത്തികത, തൊഴിൽ സ്ഥലത്തെ പ്രശ്നങ്ങൾ, വൈകാരികവും സാമൂഹികവും ആധ്യാത്മികവുമായ പ്രശ്നങ്ങൾ എന്നിവ അതിൽപ്പെടുന്നു. അപ്രതീക്ഷിത സാഹചര്യങ്ങൾ പ്രത്യക്ഷപ്പെടുന്നു. കുടുംബജീവിതത്തെ അത് താറുമാറാക്കുന്നു. ക്ഷമിക്കലിന്റെയും അനുരഞ്ജനത്തിന്റെയും ഒരു പ്രക്രിയ അതിന് ആവശ്യമുണ്ട്. ഓരോ വ്യക്തിയും മറ്റേ വ്യക്തിയോട് ക്ഷമിക്കാൻ ആത്മാർത്ഥമായി ശപഥം ചെയ്യണം. എന്നിട്ട് തെറ്റുകളിലേക്കു നയിച്ച സ്ഥിതി വിശേഷണങ്ങൾ താൻ എങ്ങനെയെങ്കിലും സൃഷ്ടിച്ചിട്ടുണ്ടോയെന്ന് ശാന്തതയോടും വിനയത്തോടും കൂടി ചോദിക്കണം. പരസ്പരം വാദിയെ പ്രതിയാക്കൽ പ്രക്രിയയിൽ ദമ്പതിമാർ എർപ്പെടുമ്പോൾ ചില കുടുംബങ്ങൾ തകരുന്നു. എന്നാൽ 'അനുഭവം വ്യക്തമാക്കുന്ന ഒരു വസ്തുതയുണ്ട്. അതായത്, ശരിയായ സഹായത്തിന്റെയും അനുരഞ്ജന പ്രവർത്തനങ്ങളുടെയും സഹായത്താൽ, ദൈവകൃപയിലൂടെ തൃപ്തികരമായ വിധത്തിൽ പരിഹാരം കണ്ടെത്താൻ പ്രശ്നസങ്കീർണമായ വിവാഹങ്ങളിൽ വലിയൊരു ശതമാനത്തിനും സാധ്യമാണ്. എങ്ങനെ ക്ഷമിക്കാമെന്ന് അറിയുകയും ക്ഷമിക്കപ്പെട്ടുവെന്നു എങ്ങനെ തോന്നാമെന്ന് അറിയുകയും ചെയ്യുകയെന്നത് കുടുംബജീവിതത്തിലെ ഒരു മൗലികാനുഭവമാണ്.'[254] 'കൃപാവരത്തിന്റെ പിന്തുണ ആവശ്യമുള്ള അനുരഞ്ജനമെന്ന ക്ലേശകരമായ കല ബന്ധുക്കളുടെയും സുഹൃത്തുക്കളുടെയും ഉദാരതാപൂർണമായ സഹകരണം ആവശ്യപ്പെടുന്നു. ചിലപ്പോൾ അത് പുറമേ നിന്നുള്ള സഹായവും വിദഗ്ധരുടെ സഹായവും ആവശ്യപ്പെടുന്നുണ്ട്.'[255]

237. ദമ്പതികളിൽ ഒരാൾക്കോ രണ്ടുപേർക്കോ തൃപ്തി തോന്നാതിരിക്കുകയോ തങ്ങൾ വിചാരിച്ചതുപോലെ കാര്യങ്ങൾ നടക്കുന്നില്ലെന്നു തോന്നുകയോ ചെയ്താൽ അത് വിവാഹബന്ധം ഉപേക്ഷിക്കാനുള്ള പര്യാപ്തമായ കാരണമാണെന്ന വിചാരം കൂടുതൽ കൂടുതൽ പൊതുവായിത്തീരുന്നു. അങ്ങനെ യാണെങ്കിൽ ഒരു വിവാഹവും നിലനില്ക്കുകയില്ല. ചിലപ്പോൾ എല്ലാം കഴിഞ്ഞുവെന്നു നിശ്ചയിക്കുന്നത് ഒരു സംഭവത്തിന്റെ പേരിലായിരിക്കും: അതൃപ്തി, ഏറ്റവും കൂടുതൽ ആവശ്യമായിരുന്ന സമയത്തുണ്ടായ അസാന്നിധ്യം, മുറിവേല്ക്കപ്പെട്ട അഹങ്കാരം, അല്ലെങ്കിൽ അവ്യക്തമായ ഭീതി. മാനുഷിക ദൗർബല്യത്തിൽ നിന്നുള്ള സാഹചര്യങ്ങൾ അനിവാര്യമായി ഉണ്ടാകും. അവ വൈകാരികമായി

കീഴടക്കുന്നവയായിരിക്കുകയും ചെയ്യും. താൻ പൂർണമായി വിലമതിക്കപ്പെടുന്നില്ലെന്ന് ഒരാൾക്കു തോന്നാം. അല്ലെങ്കിൽ ഒരാൾക്ക് മൂന്നാമത് ഒരാളോട് ആകർഷണം തോന്നാം. അസൂയയും സംഘർഷങ്ങളുമുണ്ടാകാം. ജീവിത പങ്കാളിയുടെ സമയവും ശ്രദ്ധയും തിന്നുതീർക്കുന്നതാതപര്യങ്ങളുമുണ്ടാകാം. ശാരീരിക പരിവർത്തനങ്ങൾ ഓരോ വ്യക്തിയിലും ഉണ്ടാകും. ഇവയും ഇവയെപ്പോലുള്ള മറ്റ് അനേകം കാര്യങ്ങളും സ്നേഹത്തെ ഭീഷണിപ്പെടുത്താതെ അതിനെ പുനരുജ്ജീവിപ്പിക്കാനും നവീകരിക്കാനുമുള്ള അനേകം സന്ദർഭങ്ങളായിത്തീരുകയാണു ചെയ്യുന്നത്.

238. അത്തരം സാഹചര്യങ്ങളിൽ, ബന്ധത്തിൽ പരിമിതികളുണ്ടെങ്കിലും, അപരവ്യക്തിയെ ജീവിതയാത്രയിലെ പങ്കാളിയായി കരുതുന്ന തിരഞ്ഞെടുപ്പ് ഉറപ്പിച്ചു പറയാൻ ആവശ്യമായ പക്വത ചിലർക്കുണ്ട്. താൻ മനസ്സിൽ ലാളിക്കുന്ന സകല സ്വപ്നങ്ങളും നിറവേറ്റാൻ പങ്കാളിക്കു കഴിയുകയില്ലെന്ന് അവർ യാഥാർത്ഥ്യബോധത്തോടെ അംഗീകരിക്കുന്നു. തങ്ങൾ രക്തസാക്ഷികളാണെന്ന ചിന്ത ഇത്തരം ആളുകൾ ഒഴിവാക്കുന്നു; കുടുംബജീവിതം നല്കുന്ന ഏതുസാധ്യതയും അവർ മുതലാക്കുന്നു. വിവാഹോടമ്പടിയെ ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നതിന് ക്ഷമാപൂർവം അധ്വാനിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ഓരോ വിഷമസന്ധിക്കും ഒരു 'അതേ' ആയിരിക്കാൻ കഴിയുമെന്ന് ഒടുവിൽ അവർ മനസ്സിലാക്കുന്നു. ആ സമ്മതം സ്നേഹത്തെ നവീകരിക്കാനും ആഴപ്പെടുത്താനും ആന്തരികമായി ശക്തിപ്പെടുത്താനും കഴിവു നല്കും. വിഷമസന്ധികൾ ഉണ്ടാകുമ്പോൾ അവയുടെ വേരുകണ്ടെത്താനും മൗലികവ്യവസ്ഥകളെകുറിച്ചും വീണ്ടും കൂടിയാലോചിക്കാനും പുതിയ സന്തുലിതാവസ്ഥ നേടാനും ഒന്നിച്ചുമുന്നോട്ടുപോകാനും അവർക്കു ഭയമില്ല. ഇത്തരം സ്ഥിരമായ തുറവിയോടെ പ്രശ്നസങ്കീർണമായ എത്ര സാഹചര്യങ്ങളെയും നേരിടാൻ അവർക്കു കഴിയും. ഏതു കാര്യത്തിലും അനുരഞ്ജനം ഒരു സാധ്യതയാണെന്ന് നാം മനസ്സിലാക്കുന്നു. കൂടുതെ ഒരു വസ്തുത കൂടി നാം മനസിലാക്കുന്നു. അതായത് 'വിവാഹബന്ധം തകർന്നവരെ പരിചരിക്കാൻ ഒരു ശുശ്രൂഷാസംവിധാനം ഇന്ന് അടിയന്തിരമായി ആവശ്യമുണ്ട്.'[256]

പഴയ മുറിവുകൾ

239. മുമ്പുണ്ടായ അനുഭവങ്ങളുടെ വ്രണം വഹിക്കുന്നതുകൊണ്ട് കുടുംബങ്ങളിൽ ഒരാൾ വൈകാരികമായി പക്വത പ്രാപിക്കാതിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടുള്ള പ്രശ്നങ്ങൾ കുടുംബങ്ങൾ മിക്കപ്പോഴും അനുഭവിക്കുന്നുണ്ടെന്നത് മനസിലാക്കാവുന്നതാണ്. സന്തോഷപ്രദമല്ലാത്ത ശൈശവമോ കൗമാരപ്രായമോ വ്യക്തിപരമായ വിഷമസന്ധികളെ ഉത്പാദിപ്പിക്കും. അവ വിവാഹത്തെ ബാധിക്കുകയും ചെയ്യും. എല്ലാവരും പക്വതയും സ്വാഭാവികതയുമുള്ളവരാണെങ്കിൽ വിഷമസന്ധികൾ കൂടെക്കൂടെ ഉണ്ടാകാതിരിക്കും, അല്ലെങ്കിൽ അവ സൃഷ്ടിക്കുന്ന വേദന കുറഞ്ഞിരിക്കും. കൗമാരപ്രായത്തിന്റെ അവസാനഘട്ടത്തിൽ ഉണ്ടാകേണ്ടിയിരുന്ന പക്വത ചിലർ പ്രാപിക്കുന്നത് നാല്പതോളം വയസ്സാകുമ്പോഴാണെന്നതാണു വസ്തുത. ചിലർ സ്നേഹിക്കുന്നത് ഒരു ശിശുവിന്റെ സ്വാർത്ഥതയുള്ള മാനസിക ദൗർബല്യത്തോടും സ്വാർത്ഥ തത്പരതയോടും കൂടിയ സ്നേഹം കൊണ്ടാണ്: അത് തൃപ്തിപ്പെടുത്താനാവാത്ത സ്നേഹമാണ്. അത് ആവശ്യപ്പെടുന്നതു ലഭിക്കാതെ വരുമ്പോൾ ആക്രോശിക്കുകയോ വിലപിക്കുകയോ ചെയ്യുന്നു. ചിലർ കൗമാരപ്രായത്തിലെ സ്നേഹംകൊണ്ടു സ്നേഹിക്കുന്നു. അത് ശത്രുത, കടുത്ത വിമർശനം മറ്റുള്ളവരെ കുറ്റപ്പെടുത്തുകയെന്ന ആവശ്യം എന്നിവയിൽ മുദ്രിതമാണ്. അവർ സ്വന്തം വികാരങ്ങളിലും ഭാവനകളിലും കുടുങ്ങിക്കിടക്കുന്നു. മറ്റുള്ളവർ തങ്ങളുടെ ശൂന്യത നിറയ്ക്കണമെന്നും തങ്ങളുടെ സകല ആഗ്രഹങ്ങളും അവർ തൃപ്തിപ്പെടുത്തണമെന്നും ആഗ്രഹിക്കുന്നു.

240. അനേകർ വ്യവസ്ഥാതീതമായ സ്നേഹം ഒരിക്കലും അനുഭവിക്കാനാവാതെ ശൈശവത്വം പിന്നിടുന്നു. ഇത് വിശ്വസിക്കാനുള്ള അവരുടെ കഴിവിനെയും മറ്റുള്ളവരോടുള്ള തുറവിയെയും ബാധിക്കുന്നു. വളർച്ചയിൽ മാതാപിതാക്കളോടും ശിശുക്കളോടുമുള്ള ബന്ധം അപര്യാപ്തമായിരുന്നെങ്കിൽ അതും, ശ്രദ്ധിക്കപ്പെടണം. അല്ലെങ്കിൽ അത് വീണ്ടും ഉയർന്നുവരികയും വിവാഹജീവിതത്തെ ദ്രോഹിക്കുകയും ചെയ്യും. പരിഹരിക്കപ്പെടാത്ത വിഷയങ്ങളെ കൈകാര്യം ചെയ്യണം. വിമോചന പ്രക്രിയ നടക്കുകയും വേണം. വിവാഹജീവിതത്തിൽ പ്രശ്നങ്ങൾ ഉരുത്തിരിയുമ്പോൾ, സുപ്രധാന തീരുമാനങ്ങൾ സ്വീകരിക്കുന്നതിനുമുമ്പ് പ്രധാനപ്പെട്ട ഒരു കാര്യം ചെയ്യാനുണ്ട്. ദമ്പതികളിൽ ഓരോ വ്യക്തിയും തന്റെ ചരിത്രത്തെ മുറുകെപ്പിടിക്കുന്നുവെന്നു ഉറപ്പുവരുത്തണം. അതിന് സുഖപ്പെടുത്തൽ, ക്ഷമിക്കാനും ക്ഷമിക്കപ്പെടാനുമുള്ള കൃപാവരത്തിനായുള്ള പ്രാർത്ഥന, സഹായം സ്വീകരിക്കാനുള്ള സന്മനസ്സ്, പരിശ്രമം ഉപേക്ഷിക്കാതെ തുടർന്നു പരിശ്രമിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കൽ എന്നിവ ആവശ്യമാണെന്ന് അംഗീകരിക്കണം. ആത്മാർത്ഥമായ ആത്മപരിശോധന നടക്കണം. ഒരുവന്റെ കുറവുകളും അപക്വതയും ബന്ധത്തെ എങ്ങനെ ബാധിക്കുന്നുവെന്ന് കാണാനുള്ള സാധ്യത അതു നല്കും. മറ്റേ വ്യക്തി കുറ്റമുള്ള വ്യക്തിയാണെന്നതു തീർച്ചയാണെന്നു തോന്നിയാലും ആ വ്യക്തിക്കു മാറ്റം വരുമെന്ന പ്രതീക്ഷകൊണ്ടു മാത്രം വിഷമസന്ധിയെ അതിജീവിക്കാനാവുകയില്ല. സംഘർഷം പരിഹരിക്കുന്നതിനു നമ്മുടെ തന്നെ ജീവിതത്തിൽ എന്താണു വളരേണ്ടത് അല്ലെങ്കിൽ സുഖപ്പെടുത്തേണ്ടത് എന്നു കൂടി നമ്മൾ ചോദിക്കണം.

തകർച്ചയ്ക്കും വിവാഹമോചനത്തിനും ശേഷമുള്ള സഹഗമനം

241. ചില സംഭവങ്ങളിൽ സ്വന്തം മഹത്ത്വത്തോടുള്ള ആദരവും കുട്ടികളുടെ നന്മയും ആവശ്യപ്പെടുന്നത് അമിതമായ ആവശ്യങ്ങൾക്കു കീഴടങ്ങാതിരിക്കുക അല്ലെങ്കിൽ ഗൗരവപൂർണമായ ഒരു അനീതി അക്രമം അഥവാ സ്ഥിരമായിട്ടുള്ള മോശമായ പെരുമാറ്റം എന്നിവയ്ക്കു കീഴടങ്ങാതിക്കുക എന്നാണ്. അങ്ങനെയുള്ള സാഹചര്യങ്ങളിൽ 'വേർപെടുത്തൽ അനിവാര്യമായിത്തീരുന്നു. ചിലപ്പോൾ അത് ധാർമ്മികമായി അത്യന്താപേക്ഷിതമായിത്തീരുന്നു. ദുരുപയോഗം, അക്രമം എന്നിവ മൂലമുള്ള ഗൗരവപൂർണമായ ദ്രോഹത്തിൽ നിന്നും തരം താഴ്ത്തലിൽ നിന്നും ചൂഷണത്തിൽ നിന്നും അവഗണനയിൽ നിന്നും നിസ്സംഗതയിൽ നിന്നും വേർപെടുത്തൽ ധാർമ്മികമായി അത്യന്താപേക്ഷിതമായിത്തീരുന്നു.'[257] എന്നാലും 'വേർപെടുത്തൽ അവസാനത്തെ ആശ്രയമായി കരുതപ്പെടണം. അനുരഞ്ജനത്തിനുള്ള യുക്തിപൂർവകമായ മറ്റെല്ലാ പരിശ്രമങ്ങളും വൃഥാവിലായെന്നു തെളിയിക്കപ്പെടുമ്പോൾ മാത്രം ചെയ്യേണ്ട ഒന്നായി കരുതപ്പെടണം.'[258]

242. സിനഡുപിതാക്കന്മാർ ഇങ്ങനെ നിരീക്ഷിച്ചു: 'വേർപിരിഞ്ഞു കഴിയുകയോ വിവാഹമോചിതരാകുകയോ പരിത്യജിക്കപ്പെടുകയോ ചെയ്തവർക്കു നല്കുന്ന അജപാലനശുശ്രൂഷയെ സംബന്ധിച്ച് സവിശേഷമായ വിവേചിച്ചറിയൽ അനുപേക്ഷണീയമാണ്. ഒന്നിച്ചുള്ള ജീവിതം നിറുത്താൻ ഭർത്താവിൽ നിന്നോ ഭാര്യയിൽ നിന്നോ ഉള്ള മോശമായ പെരുമാറ്റം മൂലം നിർബന്ധിതരായവരെ സംബന്ധിച്ചും ഇതു ശരിയാണ്. സഹിക്കപ്പെട്ട അനീതി ക്ഷമിക്കുക എളുപ്പമുള്ള കാര്യമല്ല. എന്നാൽ ദൈവകൃപ ഈ യാത്രയെ സാധ്യമാക്കും. അജപാലനശുശ്രൂഷയിൽ അനുരഞ്ജനത്തിനും മധ്യസ്ഥതയ്ക്കുമുള്ള പരിശ്രമങ്ങൾ ഉണ്ടായിരിക്കുക അത്യന്താപേക്ഷിതമാണ്. രൂപതകളിൽ സവിശേഷ കൗൺസിലിങ്ങ് സെന്ററുകളുടെ സ്ഥാപനം വഴി അങ്ങനെ ചെയ്യണം.'[259] അതേസമയം വിവാഹമോചിതരാവുകയും വീണ്ടും വിവാഹം ചെയ്യാതിരിക്കുകയും മിക്കപ്പോഴും വിവാഹസംബന്ധമായ വിശ്വസ്തതയ്ക്കു സാക്ഷ്യം വഹിക്കുകയും ചെയ്യുന്നവർ, അവരുടെ ഇപ്പോഴത്തെ അവസ്ഥയിൽ നിലനില്ക്കാൻ ആവശ്യമായ പോഷണം ദിവ്യകാരുണ്യത്തിൽ കണ്ടെത്താൻ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കപ്പെടണം. പ്രാദേശിക സമൂഹവും അജപാലകരും ഏകാന്തയനുഭവിക്കുന്ന അവരോടൊപ്പം സഞ്ചരിക്കണം. പ്രത്യേകിച്ച് അവർക്ക് കുട്ടികളുണ്ടെങ്കിൽ അല്ലെങ്കിൽ അവർ സാമ്പത്തിക പ്രയാസം അനുഭവിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിൽ അങ്ങനെ ചെയ്യണം.'[260] ദരിദ്രരെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം കുടുംബത്തകർച്ച കൂടുതൽ ആഘാതപരവും വേദനാജനകവുമാകും. എന്തെന്നാൽ പുതിയൊരു

ജീവിതം തുടങ്ങാൻ അവർക്ക് വളരെ കുറച്ചു വിഭവങ്ങളെ ഉള്ളൂ. ദാരിദ്ര്യമനുഭവിക്കുന്ന ഒരു വ്യക്തി സുരക്ഷിതമായ കുടുംബപരിസ്ഥിതിയിൽ നിന്നു നീക്കപ്പെടുമ്പോൾ പരിത്യക്തതയും ദ്രോഹങ്ങളും ഇരട്ടിയാകും:

243. വിവാഹമോചിതരാകുകയും പുതിയൊരു ഐക്യത്തിൽ പ്രവേശിക്കുകയും ചെയ്യുന്നവർ സഭയുടെ ഭാഗമാണെന്നു തോന്നുന്നവരാകാൻ പ്രചോദിപ്പിക്കണം. 'അവർ സഭാഭ്രഷ്ടരല്ല.' ആ വിധത്തിൽ അവരോടു പെരുമാറരുത്. കാരണം അവർ സഭാസമൂഹത്തിന്റെ ഭാഗമായി നിലകൊള്ളുന്നു.[261] ഈ സാഹചര്യങ്ങൾ 'ശ്രദ്ധാപൂർവമായ വിവേചിച്ചറിയലും ആദരപൂർവകമായ സഹഗമനവും ആവശ്യപ്പെടുന്നു. അവർ വിവേചനത്തിനു ഇരയായിട്ടുണ്ടെന്ന് അവർക്കു തോന്നത്തക്ക ഭാഷയും പെരുമാറ്റവും ഉപേക്ഷിക്കപ്പെടണം. സമൂഹത്തിന്റെ ജീവിതത്തിൽ പങ്കുചേരാൻ അവർ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കപ്പെടുകയും വേണം. സഭാസമൂഹം അത്തരം വ്യക്തികൾക്കു വേണ്ടി ചെയ്യുന്ന ശുശ്രൂഷ വിശ്വാസത്തിന്റെയും വിവാഹാത്തിന്റെ അലംഘ്യതകയെക്കുറിച്ചുള്ള സാക്ഷ്യത്തിന്റെയും ദുർബലപ്പെടുത്തലായി പരിഗണിക്കരുത്. അത്തരം ശുശ്രൂഷ സഭയുടെ പരസ്നേഹത്തിന്റെ സവിശേഷമായ പ്രകാശനമാണ്.'[262]

244. വിവാഹത്തിന്റെ അസാധുതയെക്കുറിച്ചുള്ള കേസുകളുടെ നടപടിക്രമം കൂടുതൽ അഭിഗമ്യവും സമയച്ചെലവു കുറഞ്ഞതുമാക്കണമെന്നും സാധിക്കുമെങ്കിൽ ചാർജ് ഈടാക്കാതെ അതു നടത്തണമെന്നും സിനഡുപിതാക്കന്മാരിൽ വലിയൊരു ഭാഗം 'ഊന്നിപ്പറഞ്ഞു.'[263] കേസുകളെപ്പറ്റിയുള്ള നടപടിക്രമത്തിന്റെ മന്ദഗതി കക്ഷികളിൽ കൊടിയ വേദനയും മാനസികസംഘർഷവും സൃഷ്ടിക്കുന്നു. ഈ വിഷയത്തെക്കുറിച്ച് ഞാൻ അടുത്തകാലത്തു പുറപ്പെടുവിച്ച രണ്ടു പ്രമാണരേഖകൾ,[264] വിവാഹത്തിന്റെ അസാധുതയെക്കുറിച്ചുള്ള പ്രഖ്യാപനത്തിനുവേണ്ടി വരുന്ന നടപടിക്രമത്തെ ലളിതമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. അവയോടൊപ്പം സഭയിൽ ഇടയനും തലവനുമായി നിയമിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന മെത്രാൻ ആ വസ്തുതയിൽ തന്നെ തന്റെ ശുശ്രൂഷയ്ക്കായി ഏല്പിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന വിശ്വാസികളുടെ ജഡ്ജിയാണെന്ന് വ്യക്തമാക്കാൻ'[265] ഞാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ട് 'ആ പ്രമാണരേഖകളുടെ നിർവഹണം രൂപതകളിലെ മെത്രാന്മാരുടെ വലിയ ഉത്തരവാദിത്വമാണ്. ചില കേസുകളിൽ വിധിപറയാൻ അദ്ദേഹത്തോട് ആവശ്യപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. എല്ലാ കേസുകളിലും നീതിയെ എളുപ്പത്തിൽ സമീപിക്കാനാവുമെന്ന് വിശ്വാസികൾക്ക് അവർ ഉറപ്പു നല്കുകയും ചെയ്യണം. ഇതിനായി പ്രത്യേകം നിയോഗിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള വൈദികരും അല്മായരും ഉൾക്കൊള്ളുന്ന വേണ്ട സ്റ്റാഫിനെ സജ്ജീകരിക്കണം. വേർപെട്ടവരോ അല്ലെങ്കിൽ വിഷമസ്ഥിതിയിൽപ്പെട്ട ദമ്പതികളോ ആയിട്ടുള്ള വ്യക്തികൾക്ക് കുടുംബപ്രേഷിതത്വവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട വിവരങ്ങൾ, കൗൺസിലിങ്ങ് മധ്യസ്ഥത എന്നീ സേവനങ്ങൾ ലഭ്യമാക്കണം. വിവാഹ

സംബന്ധമായ നടപടി ക്രമത്തിന്റെ ഭാഗമായ പ്രാഥമികാന്വേഷണത്തെ ലക്ഷ്യംവച്ച് വ്യക്തികളെ കണ്ടുമുട്ടുന്നതും ഈ സേവനങ്ങളിൽ ഉൾപ്പെടും (cf മീത്തിസ് യൂദെക്സ്, വകുപ്പ് 2-3).'[266]

245. 'എല്ലാ കേസുകളിലും സാഹചര്യത്തിന്റെ നിഷ്കളങ്കരായ ഇരകളായി ത്തീരുന്ന കുട്ടികളുടെ മേൽ വേർപെടലോ വിവാഹമോചനമോ ചെലു ത്തുന്ന അനന്തരഫലങ്ങളെ'[267] സിനഡു പിതാക്കന്മാർ ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചു. മറ്റുള്ള എല്ലാ പരിഗണനകൾക്കും അപ്പുറത്ത് കുട്ടികളുടെ നന്മയായി രിക്കണം പ്രാഥമിക താത്പര്യം. കൂടുതലായിട്ടുള്ള താത്പര്യങ്ങളോ ലക്ഷ്യമോ അതിന്റെ മേൽ നിഴൽ വീശരുത്. വേർപിരിഞ്ഞ മാതാപിതാ ക്കളോട് ഞാൻ ഈ അഭ്യർത്ഥന നടത്തുന്നു: 'ഒരിക്കലും, നിങ്ങളുടെ കുട്ടിയെ മനുഷ്യ ബന്ദിയാക്കരുത്. അനേകം പ്രശ്നങ്ങളും കാരണങ്ങളും ഉണ്ടായതുകൊണ്ട് നിങ്ങൾ വേർപിരിഞ്ഞു. ജീവിതം നിങ്ങളെ ഈ പരീക്ഷ യിൽ ഉൾപ്പെടുത്തി. എന്നാൽ നിങ്ങളുടെ കുട്ടികൾ ഈ വേർപെടലിന്റെ ഭാരം വഹിക്കാൻ ഇടയാകരുത്. കുട്ടികളെ ജീവിതപങ്കാളിക്കെതിരേയുള്ള മനുഷ്യ ബന്ദിയാക്കരുത്. അവരുടെ മാതാപിതാക്കൾ ഒന്നിച്ചു ജീവിക്കുന്നി ല്ലെങ്കിലും അവർ തങ്ങളുടെ പിതാവിനെപ്പറ്റി അമ്മ നല്ലതുപറയുന്നതുകേട്ട് അല്ലെങ്കിൽ മാതാവിനെപ്പറ്റി അപ്പൻ നല്ലതു പറയുന്നതുകേട്ട് വളരണം.'[268] ശിശുവിന്റെ വാത്സല്യം ലഭിക്കാൻ വേണ്ടിയോ അല്ലെങ്കിൽ പകമൂലമോ അല്ലെങ്കിൽ സ്വയം നീതീകരണത്തിനുവേണ്ടിയോ പിതാവിനെ അല്ലെങ്കിൽ മാതാവിനെ തരംതാഴ്ത്തുന്നത് ഉത്തരവാദിത്വബോധമില്ലായ്മയാണ്. അങ്ങനെ ചെയ്യുന്നത് കുട്ടിയുടെ ആന്തരിക പ്രശാന്തതയെ ബാധിക്കും. സുഖപ്പെടുത്താൻ പ്രയാസമുള്ള മുറിവുകളുണ്ടാക്കുകയും ചെയ്യും.

246. വിവാഹത്തിന്റെ ഭാഗമായ സംഘർഷത്തിന്റെ സാഹചര്യങ്ങളെ സഭ മനസ്സിലാക്കുന്നു. അതേസമയം ഏറ്റവും വ്രണിതരാകുന്നവർക്കു വേണ്ടി സംസാരിക്കാതിരിക്കാൻ സഭയ്ക്കു സാധ്യമല്ല. മിക്കപ്പോഴും നിശ്ശബ്ദതയിൽ സഹിക്കുന്ന കുട്ടികൾക്കുവേണ്ടിത്തന്നെ. 'ഇന്ന് നമ്മുടെ സംവേദകത്വം വളർന്നിട്ടുണ്ടെന്നു തോന്നുന്നു. മനശ്ശാസ്ത്രപരമായ അപ ഗ്രഥനം പരിഷ്കൃതമായിട്ടുമുണ്ട്. എന്നാലും ഇന്ന് കുട്ടികളുടെ ആത്മാ ക്കളിലുള്ള മുറിവിനെപ്പറ്റി സ്പർശനശേഷിയില്ലാത്തവരാകുകയല്ലെ നമ്മൾ എന്ന് ഞാൻ എന്നോടുതന്നെ ചോദിക്കുന്നു... വൈവാഹിക വിശ്വ സ്തതയുടെ ഉടമ്പടി തകർക്കുന്ന വിധത്തിൽ അംഗങ്ങൾ മോശമായി പെരു മാറുകയും പരസ്പരം ദ്രോഹിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന കുടുംബങ്ങളിലെ കുട്ടി കൾ വഹിക്കുന്ന അളവറ്റ മാനസികഭാരം നാം മനസിലാക്കുന്നുണ്ടോ?'[269] അത്തരം ദ്രോഹകരമായ അനുഭവങ്ങൾ സുനിശ്ചിത കടമകൾ ഏറ്റെടുക്കാൻ ആവശ്യമായ പക്വതയിലേക്കു വളരാൻ കുട്ടികളെ സഹായിക്കു ന്നില്ല. ഇക്കാരണത്താൽ, വിവാഹമോചനം നേടുകയും പുതിയ ബ ന്ധത്തിൽ ഏർപ്പെടുകയും ചെയ്യുന്ന മാതാപിതാക്കളെ ക്രൈസ്തവ

സമൂഹങ്ങൾ ഉപേക്ഷിക്കരുത്. പിന്നെയോ അവരെ ഉൾക്കൊള്ളുകയും അവരുടെ കുട്ടികളെ വളർത്താനുള്ള ശ്രമങ്ങളിൽ അവരെ പിന്തുണയ്ക്കു കയും വേണം. അവരെ 'സമൂഹത്തിന്റെ ജീവിതത്തിൽ നിന്ന് കൈയെത്താ ത്തിടത്ത്, ഒരുവിധത്തിൽ സഭാഭ്രഷ്ടരാക്കപ്പെട്ടവരെപ്പോലെ, നിറുത്തി യാൽ ക്രൈസ്തവവിശ്വാസത്തിൽ അവരുടെ കുട്ടികളെ വളർത്തുകയും സമർപ്പിതവും പ്രായോഗികവുമായ വിശ്വാസത്തിന്റെ മാതൃക നല്കുകയും ചെയ്യാൻ ആ മാതാപിതാക്കളെ നമുക്ക് എങ്ങനെ സഹായിക്കാൻ കഴിയും? ഈ സാഹചര്യങ്ങളിൽ കുട്ടികൾ വഹിച്ചു കഴിഞ്ഞ ഭാരം വർധിപ്പിക്ക ത്തക്കവിധത്തിൽ പ്രവർത്തിക്കുന്നതിൽ നിന്ന് നാം മാറി നില്ക്കണം!'[270] മാതാപിതാക്കളുടെ വ്രണങ്ങൾ സുഖപ്പെടാൻ സഹായിക്കുകയും അവരെ ആത്മീയമായി സഹായിക്കുകയും ചെയ്യുന്നത് കുട്ടികൾക്കും ഉപകാരപ്രദ മാകും. മാനസികാഘാതത്തിന്റെ അനുഭവത്തിലൂടെ കുട്ടികളെ കാണാൻ അവർക്ക് സഭയുടെ സുപരിചിതമായ മുഖം ആവശ്യമാണ്. വിവാഹമോ ചനം ഒരു തിന്മയാണ്. വിവാഹമോചനങ്ങളുടെ സംഖ്യയിലുണ്ടാകുന്ന വർധനവ് ഏറെ അസ്വസ്ഥതാജനകവുമാണ്. അതുകൊണ്ട് കുടുംബ ങ്ങളെ സംബന്ധിച്ച നമ്മുടെ ഏറ്റവും പ്രധാനപ്പെട്ട അജപാലനധർമ്മം അവ രുടെ സ്നേഹത്തെ ശക്തിപ്പെടുത്തുകയെന്നതാണ്. അവരുടെ മുറിവുകൾ സുഖപ്പെടാൻ സഹായിക്കണം. നമ്മുടെ കാലഘട്ടത്തിലെ ഈ നാടകം വ്യാപിക്കാതിരിക്കാൻ തടസ്സം സൃഷ്ടിക്കണം.

ചില സങ്കീർണ സാഹചര്യങ്ങൾ

247. 'മിശ്രവിവാഹത്തെ സംബന്ധിച്ച പ്രശ്നങ്ങൾ പ്രത്യേകം ശ്രദ്ധിക്ക പ്പെടണം. കത്തോലിക്കരും മാമ്മോദീസ സ്വീകരിച്ചിട്ടുള്ള മറ്റുവ്യക്തി കളും തമ്മിലുള്ള വിവാഹങ്ങൾക്ക് 'അവയുടേതായ പ്രത്യേക സ്വഭാവ മുണ്ട്. എന്നാലും നന്മയ്ക്കായി ഉപയോഗിക്കാവുന്നതും വികസിപ്പിച്ചെ ടുക്കാവുന്നതുമായ ധാരാളം ഘടകങ്ങൾ അവയിലുണ്ട്. അവയുടെ ആന്തരിക മൂല്യത്തിനും സഭൈക്യപ്രസ്ഥാനത്തിന് നല്കാൻ അവയ്ക്കു കഴിയുന്ന സംഭാവനയ്ക്കും വേണ്ടിത്തന്നെ.' ഈ ലക്ഷ്യത്തിനായി, 'വിവാ ഹത്തിനും വിവാഹോഘോഷത്തിനുമുള്ള ഒരുക്കങ്ങൾ തുടങ്ങുമ്പോൾ മുതൽ കത്തോലിക്കാശുശ്രൂഷകരും അകത്തോലിക്കാ ശുശ്രൂഷകരും തമ്മിൽ ഹൃദയപൂർവകമായ സഹകരണമുണ്ടായിരിക്കണം.' (ഫമിലിയാ രിസ് കൊൺസോർസ്യോ, 78). ദിവ്യകാരുണ്യത്തിൽ പങ്കുചേരുന്നതിനെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം വിവാഹത്തിലെ അകത്തോലിക്കാ കക്ഷിയെ ദിവ്യ കാരുണ്യ സംസർഗത്തിലേക്കു പ്രവേശിപ്പിക്കണമോ വേണ്ടയോ എന്ന തീരുമാനം ആ വിഷയത്തിൽ ഇന്നു നിലവിലുള്ള പൊതുനിയമങ്ങൾ അനുസരിച്ചു ചെയ്യണം. പൗരസ്ത്യക്രിസ്ത്യാനികളെ സംബന്ധിച്ചും മറ്റു ക്രൈസ്തവരെ സംബന്ധിച്ചും അങ്ങനെ ചെയ്യണം. മാമ്മോദീസ സ്വീക രിച്ച രണ്ടു ക്രിസ്ത്യാനികൾ വിവാഹകൂദാശ സ്വീകരിക്കുന്ന പ്രത്യേക

സാഹചര്യം പരിഗണിച്ച് അപ്രകാരം ചെയ്യണം. മിശ്രവിവാഹത്തിൽ ദമ്പതികൾ മാമ്മോദീസ, വിവാഹം എന്നീ കൂദാശകളിൽ പങ്കുചേരുന്നുണ്ടെങ്കിലും ദിവ്യകാരുണ്യത്തിൽ പങ്കെടുക്കൽ ഒരു അപവാദമാണ്. ഓരോ സംഭവത്തിലും നല്കപ്പെട്ട നിയമമനുസരിച്ച് അതു നടത്തണം. (Pontifical Council for Promoting Christian Unity, Directory for the application of principles and Norms on Ecumenism, 25 March 1993, 159-160).'[271]

248. 'സമാനമല്ലാത്ത ആരാധന ഉൾക്കൊള്ളുന്ന വിവാഹങ്ങൾ അനുദിനജീവിതത്തിൽ മതാന്തരസംവാദത്തിനും സവിശേഷാനുകൂല്യമുള്ള സ്ഥാനം നല്കുന്നു... കുടുംബത്തിന്റെ ക്രൈസ്തവ തനിമ കുട്ടികളുടെ മതപരമായ വളർത്തൽ എന്നിവയെ സംബന്ധിച്ച് പ്രത്യേക പ്രയാസങ്ങൾ അതിലുണ്ട്... മിഷൻ പ്രദേശങ്ങളിലും, വളരെക്കാലത്തെ ക്രൈസ്തവ പാരമ്പര്യമുള്ള രാജ്യങ്ങളിൽപോലും സമാനമല്ലാത്ത ആരാധനയുള്ള വിവാഹിതരായ ദമ്പതികളുടെ കുടുംബങ്ങളുടെ സംഖ്യ വർധിച്ചു വരുന്നു. അത് വ്യത്യസ്ത സാമൂഹി-സാംസ്ക്കാരിക സാഹചര്യങ്ങളിൽ നടത്തുന്ന വ്യത്യസ്തരീതികളിലുള്ള അജപാലനശുശ്രൂഷ അടിയന്തിരാവശ്യമുള്ളതാക്കുന്നു. മതസ്വാതന്ത്ര്യമില്ലാത്ത രാഷ്ട്രങ്ങളിൽ വിവാഹം ചെയ്യുന്നതിനു മറ്റൊരു മതത്തിലേക്കു മാറാൻ ക്രൈസ്തവ കക്ഷി കടപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. അവിടെ സമാനമല്ലാത്ത ആരാധനയുള്ളവരുടെ കാനോനിക വിവാഹം ആഘോഷിക്കാനോ കുട്ടികളെ മാമ്മോദീസ മുക്കാനോ സാധ്യമല്ല. അതുകൊണ്ട് എല്ലാവരുടെയും മതസ്വാതന്ത്ര്യത്തിന്റെ അവശ്യാവശ്യകതയെക്കുറിച്ച് നാം ഉറപ്പിച്ചു പറയണം.'[272] 'അത്തരം വിവാഹത്തിൽ ഉൾപ്പെടുന്ന വ്യക്തികളുടെ കാര്യത്തിൽ ശ്രദ്ധ ചെലുത്തണം. വിവാഹത്തിനുമുമ്പുള്ള കാലഘട്ടത്തിൽ മാത്രം ശ്രദ്ധ ചെലുത്തിയാൽ പോരാ. ദമ്പതികളിൽ ഒരാൾ കത്തോലിക്കനും അഥവാ കത്തോലിക്കയും മറ്റേയാൾ അവിശ്വാസിയും അഥവാ അവിശ്വാസിനിയും ആയിരിക്കുന്ന ദമ്പതികളും കുടുംബങ്ങളും അനന്യമായ വെല്ലുവിളികൾ നേരിടുന്നു. അങ്ങനെ വരുമ്പോൾ, സുവിശേഷത്തിന് ഇത്തരം സാഹചര്യങ്ങളിൽ നിറയാനുള്ള കഴിവിനു സാക്ഷ്യം വഹിക്കണം. അവരുടെ കുട്ടികളെ ക്രിസ്ത്യാനികളായി വളർത്താനുള്ള സാധ്യത അതു നല്കും.'[273]

249. 'സങ്കീർണമായ വിവാഹ സാഹചര്യത്തിലുള്ള ഒരു വ്യക്തി മാമ്മോദീസ സ്വീകരിക്കാൻ ആഗ്രഹിക്കുമ്പോൾ പ്രത്യേക പ്രശ്നങ്ങൾ ഉണ്ടാകുന്നു. അവരിൽ ഒരാളെങ്കിലും ക്രൈസ്തവ വിശ്വാസത്തെക്കുറിച്ച് അറിയാതിരുന്ന കാലത്താണ് സുസ്ഥിരമായ വിവാഹബന്ധത്തിൽ ഏർപ്പെട്ടത്. ഇത്തരം സംഭവങ്ങളിൽ, അവരുടെ ആധ്യാത്മികനന്മയ്ക്കു ചേർന്നവിധത്തിലുള്ള അജപാലനവിധിധർമ്മം വിനിയോഗിക്കാൻ മെത്രന്മാർ വിളിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.'[274]

250. ആരെയും ഒഴിവാക്കാതെ ഓരോ വ്യക്തിക്കും തന്റെ അതിരറ്റ സ്നേഹം നല്കുന്ന കർത്താവായ യേശുവിന്റെ മനോഭാവം സഭ സ്വന്തമാക്കുന്നു.[275] സ്വവർഗാകർഷണം അനുഭവിക്കുന്ന അംഗങ്ങളുള്ള കുടുംബങ്ങളുടെ അവസ്ഥയെക്കുറിച്ച് സിനഡിൽ ഞങ്ങൾ ചർച്ച ചെയ്തു. ആ അവസ്ഥ മാതാപിതാക്കൾക്കോ കുട്ടികൾക്കോ കൈകാര്യം ചെയ്യാൻ എളുപ്പമുള്ളതല്ല. ഓരോ വ്യക്തിയും ലൈംഗികലക്ഷ്യം പരിഗണിക്കാതെ, അവന്റെ അല്ലെങ്കിൽ അവളുടെ മഹത്ത്വത്തിൽ ആദരിക്കപ്പെടുകയും പരിഗണനയോടുകൂടി ആ വ്യക്തിയോടും പെരുമാറുകയും വേണമെന്ന് എല്ലാറ്റിനും മുമ്പേ ഊന്നിപ്പറയാൻ ഞങ്ങൾ ആഗ്രഹിക്കുന്നു. അന്യായമായ വിവേചനത്തിന്റെ ഓരോ അടയാളവും ശ്രദ്ധാപൂർവം ഒഴിവാക്കപ്പെടണം.[276] പ്രത്യേകിച്ച് ആക്രമണത്തിന്റെയും അക്രമത്തിന്റെയും ഏതു രൂപവും ഒഴിവാക്കപ്പെടണം. അത്തരം കുടുംബങ്ങൾക്ക് ആദരപൂർവകമായ അജപാലനശുശ്രൂഷ നല്കപ്പെടണം. സ്വവർഗാനുരാഗം പ്രകടിപ്പിക്കുന്നവർ ദൈവത്തിന്റെ ഇഷ്ടം മനസിലാക്കാനും അവരുടെ ജീവിതത്തിൽ ദൈവഹിതം പൂർണമായി നിറവേറ്റാനുമാണത്.[277]

251. കുടുംബത്തിന്റെ മഹത്ത്വത്തെയും ദൗത്യത്തെയും കുറിച്ചുള്ള ചർച്ചയിൽ സിനഡു പിതാക്കന്മാർ ഇങ്ങനെ നിരീക്ഷിച്ചു: 'സ്വവർഗാനുരാഗികളുടെ ഐക്യം വിവാഹത്തിന്റെ തലത്തിൽ പ്രതിഷ്ഠിക്കണമെന്ന നിർദേശങ്ങളെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം, സ്വവർഗാനുരാഗികളുടെ ഐക്യങ്ങളെ വിവാഹത്തെയും കുടുംബത്തെയും സംബന്ധിച്ച ദൈവിക പദ്ധതിയോട് സാമ്യമുള്ളവയായോ അകന്ന സാമ്യമെങ്കിലുമുള്ളവയായോ കരുതുന്നതിന് യാതൊരു അടിസ്ഥാനവുമില്ല.' 'ഈ വിഷയത്തിൽ പ്രാദേശിക സഭകൾ സമ്മർദ്ദത്തിനു വിധേയമാക്കപ്പെടണമെന്നതു സ്വീകാര്യമല്ല. ഒരേ ലൈംഗികതയുള്ള വ്യക്തികൾ തമ്മിൽ വിവാഹം ചെയ്യാനുള്ള നിയമങ്ങളുടെ അവതരണത്തെ ആശ്രയിക്കുന്ന ദരിദ്രരാഷ്ട്രങ്ങൾക്ക് അന്താരാഷ്ട്ര സംഘങ്ങൾ സാമ്പത്തിക സഹായം നല്കണമെന്നതും സ്വീകാര്യമല്ല.'[278]

252. മാതാപിതാക്കളിൽ ഒരാൾ മാത്രമുള്ള കുടുംബങ്ങൾ ഉണ്ടാകുന്നത് താഴെപ്പറയുന്ന കാര്യങ്ങളാലാണ്. ജീവശാസ്ത്രപരമായിട്ടുള്ള മാതാക്കളോ പിതാക്കളോ കുടുംബത്തിന്റെ അംഗമായിരിക്കാൻ മനസ്സുകാണിക്കാതിരിക്കുക; മാതാപിതാക്കളിൽ ഒരാൾ കുട്ടികളെയുംകൊണ്ട് ഓടിപ്പോകാൻ നിർബന്ധിക്കപ്പെടുന്ന സാഹചര്യം, അക്രമത്തിന്റെ സാഹചര്യം; മാതാപിതാക്കളിൽ ഒരാളുടെ മരണം; മാതാപിതാക്കളിൽ ഒരാൾ കുടുംബത്തെ ഉപേക്ഷിക്കൽ, മറ്റു പല സാഹചര്യങ്ങളും. സംഭവം ഏതായാലും ഒറ്റപ്പെട്ട മാതാക്കൾക്ക് അഥവാ പിതാക്കൾക്ക് ക്രൈസ്തവ സമൂഹത്തിലെ മറ്റു കുടുംബങ്ങളിൽ നിന്നും ഇടവകയുടെ അജപാലന പ്രവർത്തനത്തിൽ നിന്നും പ്രോത്സാഹനവും പിന്തുണയും ലഭ്യമാകണം. ഇത്തരം കുടുംബങ്ങൾ മിക്കപ്പോഴും മറ്റു ക്ലേശങ്ങളും അനുഭവിക്കുന്നുണ്ട്. സാമ്പത്തിക

പ്രയാസങ്ങൾ, തൊഴിലിനെ സംബന്ധിച്ച അനിശ്ചിതത്വം, കുട്ടികളെ പിന്തുണയ്ക്കുന്നതിനെ സംബന്ധിച്ച പ്രശ്നങ്ങൾ, വീടില്ലായ്മ മുതലായവ അനുഭവിക്കുന്നുണ്ട്.[279]

മരണം നമ്മെ കുത്തി മുറിവേല്പ്പിക്കുമ്പോൾ

253. സ്നേഹിക്കപ്പെട്ട ഒരാളുടെ മരണംമൂലം ചിലപ്പോൾ കുടുംബം വെല്ലുവിളി നേരിടുന്നു. ഈ അനുഭവത്തിലൂടെ കടന്നുപോകുന്ന കുടുംബങ്ങൾക്ക് പിന്തുണയെന്ന നിലയിൽ വിശ്വാസവെളിച്ചം നല്കുന്നതിൽ നാം പരാജയപ്പെടാൻ പാടില്ല.[280] ദുഃഖിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഒകു കുടുംബത്തിന് നാം പുറംതിരിഞ്ഞു നിന്നാൽ അത് കാരുണ്യമില്ലായ്മയെ കാണിക്കും. അജപാലനപരമായ അവസരങ്ങളുടെ നഷ്ടത്തെ സൂചിപ്പിക്കും. സുവിശേഷവത്കരണത്തിന്റെ മറ്റു പരിശ്രമങ്ങൾക്കെതിരേ വാതിലടയ്ക്കുന്നുവെന്ന് അത് അർത്ഥമാക്കും.

254. ഏറെ സ്നേഹിക്കപ്പെട്ട ഒരു വ്യക്തിയെ ഏറെ പങ്കുവച്ചനുഭവിച്ച ജീവിതപങ്കാളിയെ നഷ്ടപ്പെട്ടവർ അനുഭവിക്കുന്ന കഠിനവേദന എനിക്കു മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിയും. യേശു തന്നെ ഒരു സുഹൃത്തിന്റെ മരണത്തിൽ അത്യധികം ദുഃഖിക്കുകയും വിലപിക്കാൻ തുടങ്ങുകയും ചെയ്തു (cf യോഹ 11:33,35). ഒരു കുട്ടിയെ നഷ്ടപ്പെട്ട മാതാപിതാക്കളുടെ ദുഃഖം നാം മനസിലാക്കാൻ തുടങ്ങുന്നത് എങ്ങനെയാണ്? 'സമയം പൂർണമായി അവസാനിക്കുന്നതുപോലെയാണത്. ഭൂതകാലത്തെയും ഭാവികാലത്തെയും തമ്മിൽ വേർതിരിക്കുന്ന അഗാധഗർത്തം ഉണ്ടാകുന്നു. ചിലപ്പോൾ ദൈവത്തെ കുറ്റപ്പെടുത്തുകപോലും ചെയ്യുന്നു. എത്രയോപേർ ദൈവത്തോടു കോപിക്കുന്നു. എനിക്കവരെ മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിയും.'[281] 'ഒരാളുടെ ജീവിതപങ്കാളി നഷ്ടപ്പെടുന്നുവെന്നത് പ്രത്യേകമായ പ്രയാസമുണ്ടാക്കുന്നു... ചിലർ നഷ്ടം സഹിക്കുന്ന നിമിഷം മുതൽ തങ്ങളുടെ മക്കളിലും മരുമക്കളിലും കൂടുതൽ സമർപ്പണബുദ്ധിയോടെ തങ്ങളുടെ ഊർജ്ജം ചെലവഴിക്കാനുള്ള കഴിവു പ്രദർശിപ്പിക്കുന്നുണ്ട്. ആ സ്നേഹാനുഭവത്തിൽ തങ്ങളുടെ കുട്ടികളെ വളർത്തുകയെന്ന ദൗത്യത്തിന്റെ നവീകൃതമായ അർത്ഥം കണ്ടെത്തിക്കൊണ്ട് അങ്ങനെ ചെയ്യുന്നു. സമയം ചെലവഴിക്കാനും വാത്സല്യം സ്വീകരിക്കാനും ബന്ധുക്കൾ ഇല്ലാത്തവരെ ക്രൈസ്തവസമൂഹം പ്രത്യേകമായ ശ്രദ്ധയോടും സംലഭ്യതയോടും കൂടി സഹായിക്കണം. പ്രത്യേകിച്ച് അവർ ദരിദ്രരാണെങ്കിൽ അപ്രകാരം ചെയ്യണം.'[282]

255. സാധാരണമായി ദുഃഖാചരണപ്രക്രിയ ഏറെ സമയമെടുക്കും. ഒരു അജപാലകൻ ആ പ്രക്രിയയോടൊത്തു സഞ്ചരിക്കണമെങ്കിൽ അതിന്റെ ഓരോ ഘട്ടത്തിന്റെയും ആവശ്യങ്ങളനുസരിച്ച് പ്രവർത്തിക്കണം. ആ പ്രക്രിയ മുഴുവനും ചോദ്യങ്ങൾകൊണ്ടു നിറഞ്ഞിരിക്കും: സ്നേഹിക്കപ്പെട്ട

വ്യക്തി മരിക്കാനുള്ള കാരണങ്ങളെക്കുറിച്ച്, ചെയ്യപ്പെടാമായിരുന്ന സകല കാര്യങ്ങളെയും കുറിച്ച്, ഒരു വ്യക്തി മരണനിമിഷത്തിൽ എന്ത് അനുഭവിക്കുന്നു എന്നതിനെക്കുറിച്ച്. പ്രാർത്ഥനയുടെയും ആന്തരിക വിമോചനത്തിന്റെയും ആത്മാർത്ഥവും ക്ഷമാപൂർവകവുമായ പ്രക്രിയകൊണ്ട് സമാധാനം തിരിച്ചു വരുന്നു. സ്നേഹിക്കപ്പെട്ട വ്യക്തിയുടെ നഷ്ടത്തിനു ശേഷവും നമുക്കു നിർവഹിക്കാനുള്ള ഒരു ദൗത്യമുണ്ടെന്നും ഒരു ബഹുമതി നല്കലെന്നപോലെ ദുഃഖം ദീർഘിപ്പിക്കുന്നതുകൊണ്ട് ഒരു നന്മയുണ്ടാകുന്നില്ലെന്നും തിരിച്ചറിയാൻ ദുഃഖിക്കുന്ന വ്യക്തിയെ ചില പ്രത്യേക സമയങ്ങളിൽ നാം സഹായിക്കണം. നാം സ്നേഹിച്ചവർക്ക് നമ്മുടെ സഹനം ആവശ്യമില്ല. നമ്മുടെ ജീവിതത്തെ നശിപ്പിക്കുന്നതുകൊണ്ട് അതവർക്ക് പ്രശംസയാകുന്നുമില്ല. അവരിൽ സ്ഥിരം മനസ്സ് ഉറപ്പിച്ചിരിക്കുന്നതും അവരുടെ പേര് ഉദ്ധരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതും സ്നേഹത്തിന്റെ ഏറ്റവും നല്ല പ്രകാശനമല്ല. അവർ ഇപ്പോൾ മറ്റൊരിടത്തായിരിക്കുന്നതുപോലെ അവരെ തുടർന്നും സ്നേഹിക്കുന്നതിനു പകരം അത് ഭൂതകാലത്തെ ആശ്രയിച്ചു കഴിയുകയാണ്. അവർക്ക് ഇനി ശാരീരികമായി നമ്മുടെയടുത്ത് ആയിരിക്കാൻ കഴിയുകയില്ല. എന്നാലും മരണത്തിനു ഏറെ ശക്തിയുണ്ടങ്കിലും 'സ്നേഹം മരണത്തപ്പോലെ ശക്തമാണ് '(ഉത്തമ 8:6). ശബ്ദം കൂടാതെ ശ്രവിക്കാനും അദൃശ്യമായതു കാണാനും നമ്മെ ശക്തരാക്കാൻ കഴിയുന്ന ഒരു സഹജാവബോധം സ്നേഹത്തിനുണ്ട്. നമ്മൾ സ്നേഹിച്ചവരെ അവർ ആയിരുന്നതുപോലെ സങ്കല്പിക്കുക എന്ന് ഇതിന് അർത്ഥമില്ല. പിന്നെയോ അവർ ഇപ്പോൾ വ്യത്യാസപ്പെട്ട് ആയിരിക്കുന്നതുപോലെ അവരെ സ്വീകരിക്കാൻ കഴിയുക എന്നാണ് ഇതിന്റെ അർത്ഥം. ഉത്ഥിതനായ യേശു, തന്റെ സുഹൃത്തായ മറിയം തന്നെ സ്പർശിക്കാൻ തുടങ്ങിയപ്പോൾ, നീ എന്നെ തടഞ്ഞു നിറുത്താതിരിക്കുക എന്ന് അവളോടു പറഞ്ഞു (cf യോഹ 20:17). വ്യത്യസ്തമായ ഒരു തരം കണ്ടുമുട്ടലിലേക്ക് അവളെ നയിക്കാൻ വേണ്ടിയാണത്.

256. മരിക്കുന്നവർ പൂർണമായി കടന്നുപോകുന്നില്ലെന്ന് അറിയുന്നത് നമുക്ക് ആശ്വാസകരമാണ്. ഉത്ഥിതനായ ക്രിസ്തു നമ്മെ ഒരിക്കലും ഉപേക്ഷിക്കുകയില്ലെന്ന് നമ്മുടെ വിശ്വാസം നമുക്ക് ഉറപ്പുതരുന്നു. അങ്ങനെ 'ജീവിതത്തെ വിഷലിപ്തമാക്കുന്നതിൽ നിന്ന്, നമ്മുടെ സ്നേഹത്തെ വിഫലമാക്കുന്നതിൽ നിന്ന്, നമ്മെ ഏറ്റവും ഇരുട്ടാർന്ന ഗർത്തത്തിലേക്ക് തള്ളിയിടുന്നതിൽ നിന്ന് മരണത്തെ തടയാൻ'[283] നമുക്കു കഴിയും. ദൈവം നമ്മെ സ്നേഹം മുലം സൃഷ്ടിച്ചുവെന്നും മരണത്തോടെ നമ്മുടെ ജീവിതം അവസാനിക്കാതിരിക്കത്തക്കവിധം നമ്മെ സൃഷ്ടിച്ചുവെന്നും വേദഗ്രന്ഥം നമ്മോടു പറയുന്നു (cf ജ്ഞാനം 3:2-3). മരിച്ചുകഴിഞ്ഞിട്ട് ഉടനെ ക്രിസ്തുവുമായി കണ്ടുമുട്ടുന്നതിനെപ്പറ്റി വിശുദ്ധ പൗലോസ് ശ്ലീഹ പറയുന്നു: 'എന്റെ ആഗ്രഹം മരിച്ച് ക്രിസ്തുവിനോടു കൂടെയായിരിക്കാനാണ്'(ഫിലി 1:23).

ക്രിസ്തുവിനോടുകൂടി, മരണശേഷം 'ദൈവം തന്നെ സ്നേഹിക്കുന്നവർക്കായി സജ്ജീകരിച്ചിരിക്കുന്നവ' (1 കോറി 2:9) നമ്മെ കാത്തിരിക്കുന്നു. മരിച്ചവർക്കുവേണ്ടിയുള്ള ആരാധനാക്രമത്തിന്റെ ആമുഖത്തിൽ ഇത് നന്നായി പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്: 'മരണത്തിന്റെ സുനിശ്ചിതത്വം നമ്മെ ദുഃഖിപ്പിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിലും ഭാവിയിലെ അമർത്ത്യതയെക്കുറിച്ചുള്ള വാഗ്ദാനംകൊണ്ട് നാം ആശ്വസിപ്പിക്കപ്പെടുന്നു. എന്തെന്നാൽ കർത്താവേ, അങ്ങയിൽ വിശ്വസിക്കുന്നവരുടെ ജീവിതം അവസാനിക്കുന്നില്ല; മാറ്റപ്പെടുന്നതേ ഉള്ളൂ.' യഥാർത്ഥത്തിൽ, 'നമ്മൾ സ്നേഹിച്ചവർ ശൂന്യതയുടെ നിഴലുകളിൽ നഷ്ടപ്പെടുന്നില്ല. അവർ ദൈവത്തിന്റെ സുശക്തമായ നല്ല കരങ്ങളിലാണെന്ന് പ്രത്യാശ നമുക്ക് ഉറപ്പുതരുന്നു.'[284]

257. നമ്മൾ സ്നേഹിക്കുന്നവരുമായുള്ള കൂട്ടുകെട്ടിൽ നിലനില്ക്കാനുള്ള ഒരു മാർഗം അവർക്കുവേണ്ടി പ്രാർത്ഥിക്കുകയെന്നതാണ്.[285] ബൈബിൾ നമ്മോട് ഇങ്ങനെ പറയുന്നു: 'മരിച്ചവർക്കുവേണ്ടി പ്രാർത്ഥിക്കുന്നത് വിശുദ്ധവും ഭക്തിപൂർണവുമാണ്' (2 മക്കാ 12:44-45). 'അവർക്കുവേണ്ടിയുള്ള നമ്മുടെ പ്രാർത്ഥന അവരെ സഹായിക്കാൻ മാത്രമല്ല ശക്തമായിരിക്കുന്നത്, അവരുടെ മധ്യസ്ഥത നമുക്കു കാര്യക്ഷമമാക്കിത്തീർക്കാനും അതു ശക്തമാണ്.'[286] ലോകത്തിൽ അനീതി സഹിക്കുന്നവർക്കുവേണ്ടി മധ്യസ്ഥത വഹിക്കുന്നവരായി രക്തസാക്ഷികളെ വെളിപാടിന്റെ പുസ്തകം ചിത്രീകരിക്കുന്നു (cf വെളി 6:9-11). ഈ ലോകവും അതിന്റെ ചരിത്രവുമായുള്ള ഐക്യദാർഢ്യത്തിൽ അവർ അങ്ങനെ ചെയ്യുന്നു. ചില വിശുദ്ധർ മരിക്കുന്നതിനുമുമ്പ്, സഹായിക്കാൻ തങ്ങൾ അടുത്തുണ്ടായിരിക്കുമെന്നു വാഗ്ദാനം ചെയ്തുകൊണ്ട് പ്രിയപ്പെട്ടവരെ ആശ്വസിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. സ്വർഗത്തിൽ നിന്ന് തുടർന്നും നന്മചെയ്യാൻ ലിസ്യുവിലെ വിശുദ്ധ കൊച്ചുത്രേസ്യ ആഗ്രഹിച്ചു.[287] വിശുദ്ധ ഡോമിനിക് ഇങ്ങനെ പ്രസ്താവിച്ചു: 'മരണശേഷം ഞാൻ കൂടുതൽ സഹായം ചെയ്യുന്നവനായിരിക്കും... കൃപാവരങ്ങൾ നേടുന്നതിൽ കൂടുതൽ ശക്തനായിരിക്കും.'[288] ഇവയെല്ലാം യഥാർത്ഥത്തിൽ 'സ്നേഹത്തിന്റെ ഉടമ്പടികൾ'[289] ആണ്. കാരണം, 'കർത്താവിൽ ഉറങ്ങുന്ന സഹോദരങ്ങളുമായി യാത്രയിലായിരിക്കുന്നവർക്കുള്ള ഐക്യം ഒരുവിധത്തിലും ഇല്ലാതാകുന്നില്ല... പിന്നെയോ, ആധ്യാത്മിക നന്മകളുടെ വിനിമയം വഴി വീണ്ടും ശക്തമാക്കപ്പെടുകയാണ്.'[290]

258. നാം മരണത്തെ അംഗീകരിക്കുന്നുവെങ്കിൽ നമുക്ക് അതിനായി തയ്യാറെടുക്കാം. നമ്മുടെ അരുകിലൂടെ സഞ്ചരിക്കുന്നവരോടുള്ള സ്നേഹത്തിൽ വളരുകയെന്നതാണ് അതിനുള്ള മാർഗം. 'ഇനി മേൽ മരണം ഉണ്ടായിരിക്കുകയില്ല. ഇനിമേൽ ദുഃഖമോ മുറവിളിയോ വേദനയോ ഉണ്ടാവുകയില്ല' (വെളി. 21:4). അങ്ങനെയുള്ള ദിവസം വരെ സ്നേഹത്തിൽ വളരുകയെന്നതാണ് അതിനുള്ള മാർഗം. അങ്ങനെ, മരിച്ചുപോയ

നമ്മുടെ പ്രിയപ്പെട്ടവരെ ഒരിക്കൽക്കൂടി കണ്ടുമുട്ടാൻ നമുക്കു തയ്യാറാവാം. 'മരിച്ചുപോയ പുത്രനെ അവന്റെ അമ്മയ്ക്ക് യേശു തിരിച്ചുകൊടുത്തു' (ലൂക്കാ 7:15). നമ്മെ സംബന്ധിച്ചും അങ്ങനെ തന്നെയായിരിക്കും. കഴിഞ്ഞ ഭൂതകാലത്തിൽ വസിച്ചുകൊണ്ട് ഊർജം നമ്മൾ നഷ്ടപ്പെടുത്തരുത്. നാം എത്ര നന്നായി ഈ ഭൂമിയിൽ ജീവിക്കുന്നുവോ അത്ര വലുതായിരിക്കും സ്വർഗത്തിൽ നമ്മുടെ പ്രിയപ്പെട്ടവരോടൊപ്പം നമുക്ക് ആസ്വദിക്കാൻ കഴിയുന്ന സന്തോഷം. ഈ ഭൂമിയിൽ നമുക്ക് എത്ര കൂടുതൽ പക്വതയിലും പുരോഗതിയിലും ആയിരിക്കാൻ കഴിവുണ്ടോ അത്ര കൂടുതൽ സമ്മാനങ്ങൾ സ്വർഗീയ വിരുന്നിൽ കൊണ്ടുചെല്ലാൻ നമുക്കു കഴിയും.